

na rok liczba dzieci i osób dorosłych dotkniętych upośledzeniem czy też ciężką chorobą rośnie.

Na trzecim miejscu na liście źródeł trudnych sytuacji życiowych jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wiele rodzin na terenie gminy to rodziny dysfunkcyjne, które nie są wydolne wychowawczo z racji nie radzenia sobie z kłopotami i patologiami w jakich są pogrążone. W trudnej sytuacji są matki samotnie wychowujące dzieci, które nie są w stanie utrzymać swojej niepełnej rodziny z jednej pensji lub nigdzie nie pracują i żyją na skraju ubóstwa. Część z rodzin dysfunkcyjnych nie potrafi poradzić sobie z problemem alkoholizmu lub przemocą jaka ma miejsce w ich rodzinach, dlatego szuka pomocy w Naszym Ośrodku. Należy podkreślić, iż takich traumatycznych sytuacji występujących w rodzinach korzystających z pomocy tutejszego GOPS-u jest niewiele w porównaniu z kwestią bezrobocia czy niepełnosprawnością, co nie znaczy, że problem ten nie wymaga też szczególnego zaangażowania pracowników socjalnych.

Znikoma ilość osób i rodzin zwraca się o pomoc do Naszego Ośrodka z uwagi na nieszczęśliwe zdarzenie losowe oraz powrót z zakładu karnego.

Bardzo rzadko klientami naszego GOPS-u są osoby dotknięte bezdomnością, sieroctwem, brakiem szansy na przystosowanie do życia po powrocie z zakładu karnego, stąd nie wykazujemy tych problemów w strategii. W dalszej części postaramy się szerzej przedstawić charakterystykę najczęstszych powodów korzystania z pomocy Naszej instytucji oraz wymienionych wyżej problemów społecznych:

- bezrobocie,
- niepełnosprawność i długotrwała choroba,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- starzenie się społeczeństwa,
- alkoholizm i przemoc w rodzinie,
- ubóstwo,
- przestępczość,
- zdrowie.

BEZROBOCIE

Podjęcie zatrudnienia jest jednym z najważniejszych celów w życiu człowieka. Praca zawodowa rozwija zdolności i umiejętności w konkretnej dziedzinie, reguluje codzienny plan dnia oraz dostarcza środków finansowych niezbędnych jednostce do utrzymania swojego oraz członków rodziny. Te trzy w/w korzyści jakie posiada człowiek pracujący pozwalają mu normalnie egzystować oraz nadają sens jego życiu. Jednostka, która nie może znaleźć zatrudnienia traci możliwość samorozwoju, nie potrafi zarządzać wolnym czasem a będąc bez środków do życia traci wiarę w siebie, co najgorsze stacza się na margines życia społecznego. Brak możliwości znalezienia zatrudnienia powoduje u człowieka zniechęcenie do dalszego poszukiwania pracy, co gorsza z czasem osoby długotrwale bezrobotne sięgają po używki, by zapomnieć o problemie własnego bezrobocia i tym samym rozładować stres z tą sytuacją ściśle związany.

Bezrobotni z Dąbrowy Chełmińskiej stanowią 2,2% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Bydgoszczy. Prawo do zasiłku ma zaledwie 38 osób, tj. 6,8% ogółu bezrobotnych w gminie. Dominującą grupę wiekową stanowią osoby w przedziale 18-24 lata (30,4%) ogółu i osoby w przedziale 25-34 lata (25,0%). Ponad połowa bezrobotnych tj. 54,5% z terenu Gminy Dąbrowy Chełmińskiej to osoby tzw. długotrwale bezrobotne, pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy. Stosunkowo krótkim stażem pracy tj. do 5 lat legitymuje się 37% ogółu bezrobotnych w gminie. Zdecydowana większość osób zarejestrowanych w PUP z terenu Gminy Dąbrowy Chełmińskiej bo aż ponad 82% posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe i niższe (tj. podstawowe i niepełne podstawowe). Wykształcenie średnie i średnie zawodowe posiada prawie 16% osób bezrobotnych, a niecałe 3% posiada wykształcenie wyższe.

Tabela nr 7. Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy według wieku w latach 2005-2007.

Liczba osób bezrobotnych z Gminy Dąbrowa Chełmińska wg wieku	2005	2006	2007
18 - 24	170	129	60
25 - 34	140	121	66
35 - 44	124	101	51
45 - 54	105	122	67
powyżej 55 lat	21	23	22
RAZEM	560	496	266

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Bydgoszczy.

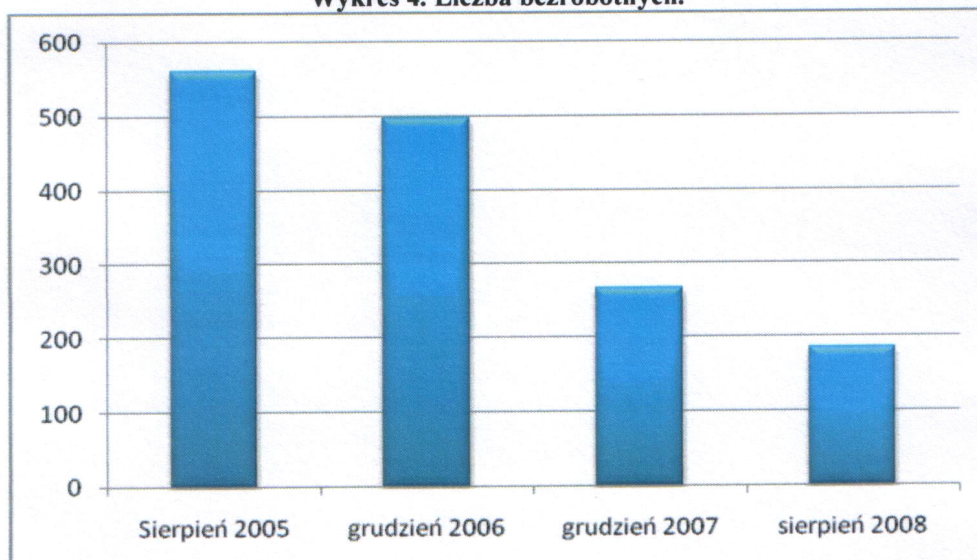
Porównując dane z czterech ostatnich lat możemy stwierdzić, że ilość osób zarejestrowanych w PUP z terenu Naszej gminy ulega stopniowemu zmniejszeniu z roku na rok (patrz tabela nr 8). Należy jednakże podkreślić, iż statystyki wykazujące liczbę osób bezrobotnych są i tak zawężone, gdyż część mieszkańców w wieku produkcyjnym nigdzie nie pracuje lub dorabia dorywczo i nie rejestruje się w Urzędzie Pracy.

Tabela nr 8. Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Dąbrowa Chełmińska.

Liczba osób bezrobotnych z Gminy Dąbrowa Chełmińska	Sierpień 2005	Grudzień 2006	Grudzień 2007	Sierpień 2008
Ogółem	560	496	266	185

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Bydgoszczy.

Wykres 4. Liczba bezrobotnych.

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Bydgoszczy.

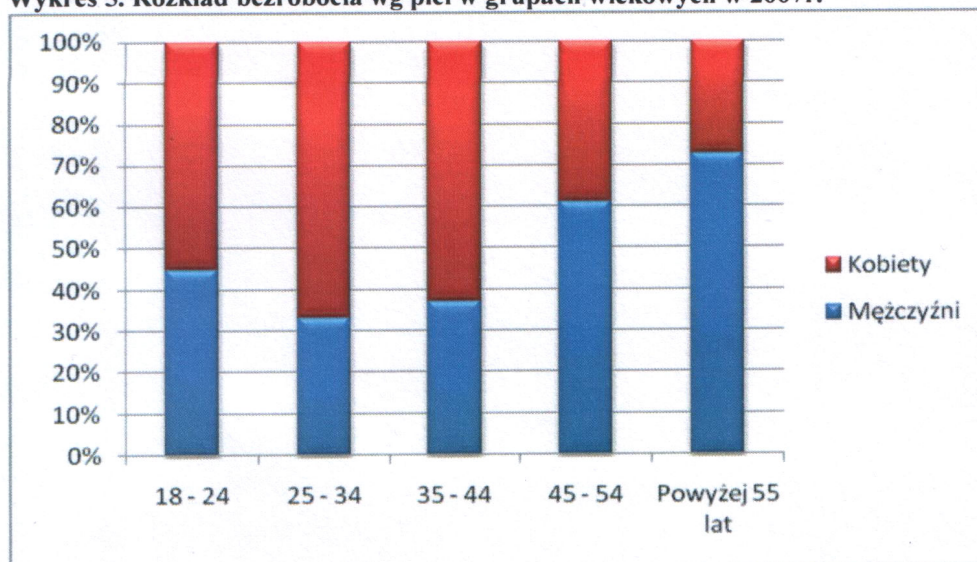
Najliczniejszą grupę wśród osób bezrobotnych stanowią kobiety. W 2007 roku na 266 osób bezrobotnych z terenu naszej gminy przypadało 141 kobiet. Statystycznie liczba bezrobotnych kobiet maleje wraz z ich wiekiem (patrz tabela nr 9 i wykres nr 5), zwłaszcza w grupie wiekowej 45-54 i powyżej 55 lat, co prawdopodobnie jest związane z możliwością przejścia na wcześniejszą emeryturę kobiet już w wieku 55 lat.

Tabela nr 9. Liczba bezrobotnych wg płci w grupach wiekowych w 2007 r.

Liczba osób bezrobotnych z Gminy Dąbrowa Chełmińska wg wieku	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
18 - 24	27	33	60
25 - 34	22	44	66
35 - 44	19	32	51
45 - 54	41	26	67
Powyżej 55 lat	16	6	22
Razem	125	141	266

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Bydgoszczy.

Wykres 5. Rozkład bezrobocia wg płci w grupach wiekowych w 2007r.

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Bydgoszczy.

Od 2006 roku Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy stosuje instrumenty dostępne jedynie dla części bezrobotnych tzw. „osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy”. Należą do nich również bezrobotni z terenu naszej gminy:

- osoby do 25 roku życia (129 osób z gminy Dąbrowa Chełmińska w 2006r.)
- osoby powyżej 50 roku życia (75 osób),
- osoby niepełnosprawne(26 osób),
- osoby samotnie wychowujące dzieci do 7 roku życia (27 osób),
- osoby długotrwale bezrobotne (323 osoby),
- osoby bez kwalifikacji zawodowych (189 osób).

W stosunku do powyższych grup PUP może zastosować instrumenty aktywizacji zawodowej: staże, przygotowanie zawodowe, roboty publiczne, prace interwencyjne, refundacja kosztów opieki nad dziećmi.

W dniu 11 maja 2005 roku w Dąbrowie Chełmińskiej zostało zawarte porozumienie w sprawie współpracy w zakresie promocji zatrudnienia i łagodzenia skutków bezrobocia wśród mieszkańców gminy. W ramach umowy Wójta Gminy Dąbrowa Chełmińska i Prezydenta Miasta Bydgoszczy został utworzony Samorządowy Klub Pracy w Wałdowie Królewskim. Działa on na zasadzie dobrowolności uczestnictwa. Osoby bezrobotne z terenu gminy mogą nieodpłatnie uzyskać indywidualną poradę i pomoc w poszukiwaniu pracy oraz mogą brać udział w grupowych warsztatach samodzielnego i aktywnego poszukiwania pracy, efektywnego zachowania na rynku pracy, podejmowania samozatrudnienia. W ramach porozumienia Wójt Gminy Dąbrowa Chełmińska nieodpłatnie udostępnił lokal a Prezydent Miasta przy udziale PUP-u w Bydgoszczy wyposażył Klub Pracy w sprzęt techniczny i zatrudnił doradcę zawodowego.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I DŁUGOTRWAŁA CHOROBA

Niepełnosprawność możemy szeroko zdefiniować jako uszkodzenie organizmu człowieka pod względem psychologicznym lub fizycznym. Wady te mogą mieć charakter wrodzony lub nabyty. Niepełnosprawność danej osoby może być całkowita lub częściowa oraz pogłębiająca się lub ustabilizowana. Następstwem uszkodzenia ciała bądź upośledzenia umysłu jest ograniczona lub całkowicie wykluczona możliwość wypełniania zadań życiowych i ról społecznych zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi przez osobę dotkniętą chorobą. Zgodnie z Deklaracją Praw Osób Niepełnosprawnych człowiek niepełnosprawny to osoba, która w wyniku deficytu swoich fizycznych lub umysłowych zdolności, nie jest w stanie zapewnić sobie częściowo lub całkowicie, warunków koniecznych do indywidualnego lub społecznego życia. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych, z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy.

Wyróżnia następujące stopnie niepełnosprawności:

1) lekki stopień niepełnosprawności, w przypadku osób, u których niepełnosprawność powoduje obniżenie zdolności do pracy. Obniżenie to można zniwelować za pomocą odpowiedniego sprzętu ortopedycznego, pomocniczego lub technicznego

2) umiarkowany stopień niepełnosprawności, w przypadku osób niezdolnych do pracy albo zdolnych do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagających czasowej lub częściowej pomocy, w celu pełnienia ról społecznych

3) znaczny stopień niepełnosprawności, w przypadku osób niezdolnych do pracy lub zdolnych do pracy w warunkach chronionych i wymagających stałej lub długotrwałej opieki i pomocy w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji, czyli niezdolności zaspokajania potrzeb życiowych w zakresie samoobsługi, poruszania się i komunikacji.

Definiując kwestię niepełnosprawności możemy również posłużyć się klasyfikacją, która odwołuje się do rodzaju zaburzonych w organizmie funkcji:

1) Osoby z niepełnosprawnością fizyczną :

- osoby z niepełnosprawnością motoryczną (uszkodzonym narządem ruchu)
- osoby przewlekłe chore

1) Osoby z niepełnosprawnością sensoryczną:

- osoby niewidome i słabowidzące
- osoby niesłyszące i słabosłyszące

2) Osoby z niepełnosprawnością psychiczną:

- osoby chore psychicznie
- osoby z niepełnosprawnością intelektualną

4) Osoby z niepełnosprawnością złożoną, u których występuje więcej niż jeden rodzaj niepełnosprawności.

Na terenie gminy z roku na rok obserwujemy wzrost liczby osób niepełnosprawnych bez względu na wiek czy płeć. Coraz szersze grono mieszkańców boryka się z ograniczeniami wywołanymi przez uszkodzenia natury umysłowej bądź fizycznej. Niepełnosprawność i długotrwałe choroby dotykając ludzi stają się źródłem wielu innych problemów. Osoby niepełnosprawne bądź członkowie ich rodzin ponoszą ogromne koszty związane z wydatkami na dojazdy do lekarzy, rehabilitacją czy zakupem leków. Często z uwagi na posiadane dysfunkcje tracą pracę lub nie mogą jej znaleźć co sprawia, że mają obniżone środki do życia lub wręcz są ich pozbawione, pomijając już kwestię braku funduszy na leczenie. Ograniczenie dochodów lub ich brak prowadzi do sytuacji uzależnienia od pomocy Naszego Ośrodka.

W tej sytuacji zadanie pracownika socjalnego pracującego z klientem niepełnosprawnym jest bardzo złożone. Powinien on wspierać osobę upośledzoną w osiąganiu możliwie najlepszego poziomu przystosowania biologicznego (poprzez zaspokajanie podstawowych potrzeb) jak i osobistego poprzez możliwość samorozwoju i rozwoju społecznego. Oprócz pomocy finansowej osoba niepełnosprawna oraz w razie potrzeby jej rodzina winna otrzymać oparcie psychiczne oraz pomoc doradczą z zakresu możliwości jakie ma przed sobą z tytułu posiadanej dysfunkcji (informacja o działaniach PFRON-u, PCPR-u oraz programach jakie realizują).

Dotkliwym problemem osób z uszkodzeniami fizycznymi lub upośledzeniami umysłowymi jest brak akceptacji samego siebie i swoich schorzeń co prowadzi do depresji, zniechęcenia i braku motywacji do walki z chorobą i ograniczeniami. Źródłem takiego stanu rzeczy jest często brak zrozumienia i empatii ze strony ludzi zdrowych oraz bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania jak i w budynkach użyteczności publicznej. To w dużej mierze od nastawienia i świadomości oraz reakcji środowiska ludzi zdrowych zależy jak funkcjonują w otoczeniu zarówno społecznym jak i zawodowym ludzie sprawni inaczej. Niepełnosprawni mieszkańcy gminy oraz członkowie ich rodzin dostrzegają potrzeby związane z zakupem sprzętu rehabilitacyjnego jak i brakiem gabinetu wyposażonego w profesjonalny sprzęt do rehabilitacji na terenie gminy. Na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska brak stowarzyszenia i organizacji pozarządowych, które by wspierały osoby niepełnosprawne, służyły im fachową pomocą i poradą. Elementarną rzeczą jest współpraca jednostek i instytucji takich jak GOPS, Gminnej Przychodni, Koła Emerytów i Rencistów i innych w celu poprawy warunków egzystowania osób niepełnosprawnych.

BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH ORAZ KWESTIA RODZIN DYSFUNKCYJNYCH

Poglądy i działania innych osób możemy oceniać i traktować jako postawy konformistyczne bądź nonkonformistyczne. Wszystko zależy bowiem od tego jakimi normami myślenia i zachowania kierują się ludzie. To, co w jednej grupie jest traktowane jako zachowanie dewiacyjne, w innej grupie o innej kulturze może być tolerowanym lub nawet zalecanym sposobem działania. Jednym słowem określone grupy społeczne tworzą